

Список використаних джерел:

1. Економічний аналіз: навч. посібник / [М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов]; за ред. М.Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2009. – 540 с.
2. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. К. : Знання, 2011. — 630 с.
3. Оперативний економічний аналіз: сутність, переваги та недоліки: стаття/ Демиденко С.Л. – Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Ужгород.: Гельветика, 2017. – Вип. 13. Ч.1. – С. 91-94
4. Оперативний аналіз виробничої діяльності підприємств: навч. посібник/ Заїка С.О. – Х.: Міськдрук, 2010. – 113 с.

УДК 338. 24

*Бурлай М. П.,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ: СУТНІСТЬ, ФОРМИ, МЕЖІ

В економічній теорії термін «економічний процес» не має однозначного визначення. Процес (від лат. processus - просування) - 1) послідовна зміна явищ, станів у розвитку чого-небудь; 2) сукупність послідовних дій для досягнення будь-якої мети, результату [2]. В контексті теми дослідження економічні процеси – це процеси взаємин людей з природою та друг з другом в рамках виготовлення продуктів (матеріальних благ, послуг) для задоволення своїх потреб. Економічні процеси охоплюють процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання продуктів, а також відносини між суб'єктами економічної діяльності. Вони є наповненням фаз руху продукту і економічних відносин в процесах відтворення суспільного виробництва, економічної системи. Таким чином, економічні процеси стають предметом дослідження і об'єктом регулювання.

В рамках ринкової економіки класичного типу, тобто економіки вільної конкуренції, економічні процеси здійснюються в ринкових формах. Головною формою господарських зв'язків, механізмом регулювання та відтворення економічної системи виступає ринок - сфера обміну продуктів як товарів. На даному етапі держава не втручається в економічні процеси виробництва та економічні відносини між суб'єктами ринкових відносин. Господарські зв'язки,

економічні відносини встановлюються на підставі цінового механізму. Рух цін навколо вартості товарів дозволяє достатньо чітко оцінити ефективність економічної діяльності суб'єктів господарювання, їх майбутнє та ввести корективи у розподіл виробничих ресурсів, визначаючи тим самим логіку подальших відтворювальних процесів, розвиток економічної системи.

Необхідно підкреслити, що в умовах ринкової економіки вільної конкуренції ціновий механізм, тобто закон вартості, у своїй дії на рівні ринку праці має відмінності. За своєю сутністю ринок праці є ринком недосконалої конкуренції, він є асиметричним. Домінуючі позиції на ринку праці займають підприємці як власники засобів виробництва. Це стало основою встановлення цін на робочу силу нижче за її вартість, як правило, і спотворило умови до розвитку революційних робітничих рухів, діяльності профспілок, виникненню робітничих та комуністичних партій. Також треба відмітити, що занижена ціна на робочу силу об'єктивно вела до підриву відтворення якості праці, розвитку трудового потенціалу. Наприкінці XIX ст. відносини з приводу послуг праці стали об'єктом державного регулювання: трудове право було виокремлено в самостійну галузь права, була легалізована діяльність профспілок, законодавчо вирішені питання тривалості робочого дня, відпусток й т.д. (фабричне законодавство). Важливу роль у формуванні трудових відносин стало грати колективно-договірне право[3].

З розвитком промислових корпорацій і перетворенням їх в первинну структурну ланку економіки втручання держави в регулювання економічних процесів поширилося. Антимонопольне регулювання стало невід'ємною рисою функціонування та розвитку економіки. Як стала система державне регулювання склалася вже після II світової війни під дією як внутрішніх причин, так і зовнішніх факторів, серед яких – формування світової системи соціалізму, криза світової системи колоніалізму, її розпад та утворення молодих незалежних держав.

Державне регулювання економіки (ДРЕ) представляє собою систему механізмів, норм, законів адміністративного і економічного характеру,

націлених на досягнення в країні соціальної стабільності, злагоди і економічного зростання. ДРЕ має об'єктивний характер. Ним знімаються гальма в розвитку продуктивних сил, забезпечується реалізація принципів соціальної держави. Державне регулювання економіки відображає процес перетворення держави в елемент базису, становлення держави в якості суб'єкта економічних, ринкових відносин. ДРЕ в своїй сутності представляє собою систему відносин перш за все між бюрократією, підприємцями і носіями трудового потенціалу.

Носієм державних функцій виступає бюрократія. Як показує досвід різних країн, в прийнятті своїх рішень вона може керуватися суспільними інтересами, своїми власними (інтересами окремих підгруп бюрократії), інтересами, що в різній пропорції включають власні і суспільні інтереси. Підвищення орієнтації бюрократії на вирішення завдань, що відображають суспільні інтереси, інтереси соціально-економічного розвитку країни пов'язані з інституціоналізацією ДРЕ, бюрократії, її діяльності. Важливу роль в підвищенні ефективності діяльності бюрократичного апарату сьогодні відіграють адміністративні реформи, які впроваджують економічний підхід до організації діяльності бюрократичного апарату держави, прийняття рішень щодо державного регулювання економіки на підставі критерію: витрати – результати.

На сучасному етапі ринкової трансформації економіки перед українським суспільством стоїть завдання перепроєктування інституту бюрократії за законами демократичних суспільств, підпорядкування діяльності бюрократії інтересам соціально-економічного прогресу країни, соціуму.

Список використаних джерел:

1. Новіков О.Є. Специфіка державного та ринкового регулювання національної економіки України. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/.../178.pdf>
2. Процесс. Национальная философская энциклопедия. - [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://terme.ru/termin/process.html>.
3. Чернявська Є.І. Реструктуризація підприємства в умовах трансформаційної економіки : монографія / Є. І. Чернявська. - Луганськ : Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2004. - 264 с.